

Jumalateenistus Nõos N, 01.04.21 kell 18.00, Suur Neljapäev

Lektsioonid: 2Ms 12:1–8, 11–14; 1Kr 10:16–17

Pihikõne: piiskoppide karjasekirja alusel

Jutlus: Mt 26:17–30

Laulud: 224 (1–4); 89 (1–5, 6); 88 (1–3); 74 (2)*

*“Paastuaja laululeht rütmiseeritud koraalidega“ (EELK lauluraamatukomisjoni prooviväljaanne nr 2, 2021; sulgudeta number KLPR-i järgi, sulgudes number laululehe järgi)

Aga hapnemata leibade püha esimesel päeval astusid Jeesuse jüngrid ta juurde ja küsisid: „Kuhu sa tahad, et me sulle paasa söömise valmistaksime?“ Tema ütles: „Minge linna selle-ja-selle juurde ja öelge talle: „Õpetaja ütleb: Minu aeg on lähedal, ma tahan sinu juures pidada paasasöömaaega oma jüngritega!““ Ja jüngrid tegid, nõnda nagu Jeesus neid oli käskinud, ja valmistasid paasasöömaaega. Aga õhtul istus Jeesus lauda koos nende kaheteistkümnega. Ja kui nad sõid, ütles tema: „Tõesti, ma ütlen teile, üks teie seast annab minu ära.“ Ja väga nukraks jäädes hakkasid nad järjestikku talle ütleva: „Ega ometi mina see ole, Issand?“ Tema aga vastas: „See, kes sööb minuga samast kausist, annabki minu ära. Inimese Poeg läheb küll ära, nõnda nagu temast on kirjutatud, aga häda sellele inimesele, kes Inimese Poja ära annab! Sellele inimesele oleks parem, kui ta ei oleks sündinud.“ Aga Juudas, tema äraandja, kostis talle: „Olen siis mina see, rabi?“ Jeesus ütles talle: „Need on sinu sõnad.“ Aga kui nad sõid, võttis Jeesus leiva, õnnistas ja murdis ja ütles jüngritele andes: „Võtke, sööge, see on minu ihu!“ Ja ta võttis karika, tänas, andis selle neile ja ütles: „Jooge kõik selle seest, sest see on minu lepinguveri, mis valatakse paljude eest pattude andeksandmiseks! Aga ma ütlen teile: Mina ei joo siitpeale sellest viinapuu viljast kuni päevani, mil ma joon koos teiega uut oma Isa riigis.“ Ja kui nad olid laulnud kiituslaulu, läksid nad välja Õlimäele.

Tänasel Suurel Neljapäeval meenutame ühe kahest evangeelse kiriku sakramendist, armulaua algupära ja seetõttu on see tähtis püha. Ometi on tänapäevase EELK liturgilises praktikas saanud armulaud palju sagedasemaks kui see oli veel 30 aastat tagasi, ja omandanud mõnes mõttes igapäevase tähtsuse. Ei saa aga öelda, et kumbki lähenemine – armulaua pidamine erakordseks või igapäevaseks – oleks teisest millegi poolest üle.

Alustagem sellest, et mõelgem: mis oleks siis, kui armulauda üldse poleks, kui Jeesus poleks kogudusele seda sakramenti pärandanud? Vastus on lihtne: siis poleks maapealsel kogudusel täit osadust Jumalaga.

Sest milline on koguduse võimalus Jumalaga osaduses olla? Üks võimalus on kindlasti Püha Vaim. Jumal saatis nelipühil oma koguduse peale Püha Vaimu ja Tema annab igale usklikule teadmise, kuidas Jumalat otsida ja temast mitte ära taganeda.

Kuid Püha Vaimu osadus on individuaalne, iga kristlase eriosadus Jumalaga. Võiks ju mõelda, et Püha Vaim paneb iga koguduseliikme Jumalast mõtlema ühtmoodi, kuid kiriku ajalugu ja usupraktika näitab, et nii see kaugeltki pole. Kuidas sel juhul seletada paljusid kristlikke konfessioone, kes kõik küll tunnistavad Jeesus Kristust oma Issandaks, kuid kelle teoloogia ja sellest johtuv usukombestik on üsna erinev? Kuidas seletada pühendunud usklikte erimeelsusi ka ühe konfessiooni piires?

Seetõttu on Jumal seadnud ka viisi, kuidas koguduserahvas saab olla Jumalaga osaduses igapäevaste asjade kaudu. On ju surnuist ülestõusnud Jeesus enne oma taevaminekut jüngritele ütelnud Mt 28:20: „Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.“ Seda Jeesuse juuresolekut võiks tõesti tõlgendada Püha Vaimu juuresolekuna, kuid võiks ka mõelda, et Jeesus justimelt sellega tahab rõhutada oma jüngrite juures olemist igapäevaste asjade kaudu nagu seda on inimestele söömine ja joomine.

Siinjuures tuleb meenutada ka ühte teist Jeesuse pärandit kogudusele, nn kristlikku kaksikkäsku: armasta oma Jumalat üle kõige ja ligimest nagu iseennast. Seega rõhutab Jeesus Jumala teenimisel siin elus armastust nii Jumala kui ka kaasinimeste vastu. Vahel väljendatase seda ka teaduslikult:

armastus peab olema nii horisontaalne kui vertikaalne.

Seda nõuet aga aitabki täita armulaud. Ühest küljest on armulaud kindlasti osadus inimeste vahel. Sündis ju armulaud Jeesuse ja tema jüngrite ühisel söömaajal. Jeesus ja tema jüngrid olid omamoodi vennaskond või perekond ja pidasid loomulikuks olla süües ja juues koos, üksteisega osaduses.

Just samamoodi taotlevad osadust ju ka teised inimkooslused perekonnast ja sõpruskonnast kuni töökollektiivini: ikka leitakse, et parim viis koos olla on üheskoos süüa ja juua. Söömise ja joomise vajadus on omane kõigile ühtemoodi ja see on midagi üldinimlikku. Tavaliselt inimesi eristavad asjaolud nagu iseloom, maailmavaade, sotsiaalne staatus minetavad tähenduse ja süües-juues tuntakse end teistega võrdsena.

Teisest küljest on armulaud osadus Jumalaga, kes pole inimene, vaid vaimne olend. Siiski on Jumal oma Poja Jeesuse läbi saanud inimestele omaseks, sama inimlikuks kui nemad. Ja võimegi mõelda, et kui Jeesus sõi Jeruusalemmas paasapühas jüngritega ühes lauas samu sööke ja jookke, siis sõi jüngritega koos Jumal ise. Jumal oli üks inimeste hulgast ja eelkirjeldatud võrdsus kehtis ka Jumala ja tema lauakaaslaste vahel.

Täpselt samamoodi võime mõelda, et iga kord, kui võtame vastu armulauda on Jumal meiega toidulauas. Kuid armulaua muudab eriliseks see, et Jumalaga koos söömisele lisandub ka Jumala söömine – nii ebamugavalt kui see ka ei kõla.

Jumal on selle nii seadnud ainult meie pärast, et meie usku tugevdada. Kui mõtleksime, et üheskoos leiba võttes on Jumala meie keskel, nii nagu seda mõtleme koos palvetades, siis oleks see muidugi üks võimalus. Nii mõtlevadki armulauast kristlikud konfessioonid, kelle jaoks armulaud on mälestussöömaaeg.

Kuid selline lähenemine osadusele Jumalaga võib jääda inimestele abstrakseks, liiga kaudseks. Seepärast on Jumal seadnud nii, et süües leiba ja juues veini me tunnetame Teda ihulikult, oma meeltega. Võib-olla samamoodi nagu sai surnuist ülestõusnud Jeesust puudutada jünger Toomas, kes muidu Jeesuse ülestõusmises kahtles.

Ma ei hakka siinkohal süvenema armulauateoloogiasse eri konfessioonide puhul, kuid rõhutan siiski veelkord, et Jumal tahab armulaua abil kasvatada meie usku, et see on tõepoolest Jumal, kellega me koos oleme. Ja siinkohal pole tõesti nii oluline see, kas leib ja vein tõepoolest muutuvadki Kristuse ihuks ja vereks (nagu õpetab katoliku kirik) või muudab leiva ja veini Kristuse ihuks ja vereks inimese usk (nagu õpetab luterlik kirik), vaid see, et armulaual inimene on oma meelega abil ühenduses Jumalaga.

Tänane kirjakoht kõneleb ka Jeesuse jüngrist Juudast, kelle reeturiplaani Jeesus õhtusöömaajal paljastas. Piibliuurijad on juhtinud tähelepanu sellele, et Mt ja Mk jätavad mulje nagu poleks Juudas esimesest armulauast osa saanud, kuid Lk laseb asjal vastupidi paista.

Võib-olla saaks Juuda osalemist või puudumist armulauast tõlgendada nii, et patt käib iga inimesega lahutamatu kaasa. See on nagu vari, mis ei jäta teda maha ka kõige pühamatel hetkedel.

Kui mõelda koos Mt ja Mk-ga, et Juudas lahkus enne armulaua seadmist, siis võiks ju öelda, et mõnikord ei luba patt inimesel armulauast osa saada. Tema südames tekib selle vastuvõtmise ees tõrge ja ta loobub või läheb minema.

Kui aga mõelda koos Lk-ga, et Juudaski sai armulauast osa, siis võiks meenutada Lutherit, kes oma „Väikses katekismuses“ meenutab: „...sakramendi vastuvõtmiseks on igati vääriline ja kõlblik see, kellel on usku sõnadesse: „teie eest antakse“ ja „valatakse pattude andeksandmiseks“. Kes aga neid sõnu ei usu või neis kahtleb, see on vääriru ja kõlbmatu; sest sõna „teie eest“ nõuab täiesti usklikku südant.“

Seega on armulaua vääriliseks vastuvõtmiseks vajalik usk Jumala sõnasse. Juudal seda usku polnud või kadus tal see usk koos reetmisplaanidega ära. Ja isegi kui ta armulauast osa sai, sõi ta seda enesele nuhtluseks (1Kr 11:29). Ehk nagu ütleb Luther „Väikse katekismuse“ laiemas versioonis (punkt 265): „Vääriru armulauast osavõtt võib inimest vaimselt kahjustada ja tema vastutust koormata.“

Nõnda võiks teha järelduse, et kui inimene usub Jumalasse Tema sõna kaudu, siis saab ta ühtlasi usu, et Jumal on koos temaga armulaual ja ta on Jumalaga toiduosaduses – justnagu kord Jeesus oli

oma jüngritega enne oma kannatamist viimast korda osaduses. Oli tõsine ja pidulik söömaaeg, alguseks millelegi eriti olulisele kogu inimkonna saatuses. Jäägu see tõsidus ja pidulikkus ilmestama ka iga meie kohtumist Jumalaga Pühal Õhtusöömaajal!
Aamen.